

PODZIWIENIE (131) sb n

-en- (128), -ęn- (3).

o oraz pierwsze e jasne, w końcowym e wahania.

sg N podziwieni(e) (3). ◇ G podziwieniã (16). ◇ D podziwieniu (9). ◇ A podziwienié (6); -é (1), -e (1) *Oczko* (1:1), -(e) (4). ◇ I podziwieniem (50), podziwieniem (23); -ém *RejPs*, *MurzHist*, *Diar*, *DiarDop* (3), *BibRadz* (2), *RejAp*, *GórnDworz* (10), *RejPos* (3), *RejPosWstaw*, *StryjWjaz*, *Oczko*, *KochPhaen*, *ReszPrz*, *ReszList*, *ZawJeft*, *WujNT*, *SarnStat* (2), *VotSzl* (2), *PaxLiz*, *KlonFlis*; -im *HistAlHUng*, *SienLek*, *LeovPrzep*, *KuczbKat*, *Strum*, *WierKróc*, *SkarŻyw* (4), *ReszHoz*, *WerGośc*; -ém : -im *LubPs* (2:1), *BielKron* (10:8), *SkarJedn* (1:1), *CzechEp* (1:1); ~ -ém (3) *ZawJeft*, *SarnStat* (2), -em (3) *MurzHist*, *Oczko*, *KochPhaen*, -(e)m (44). ◇ L podziwieniu (24).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVII w. s.v. podziwie się*.

1. *Podziw*, *zdumienie*; *admiratio PolAnt*, *Vulg*, *Cn*; *miraculum Mącz*; *admirabilitas*, *suspectio*, *suspectus Cn* (126) : iż naturá tá to w głąb meatów ziemnych tyle rzeczy závárlá/ iléby ich człowiek nie tylko do potrzeb/ ále y do podziwienia mógl mieć nazbyt. *Oczko* 4v; V *Witerbu* [*woda*] ieft ták gorąca/ iż kokofz álbo kápluná ponurzywfszy/ wnet piérzé opádnie: iákíe wody nie fá do léczenia/ ále do podziwienia raczý *Oczko* 10v, 4; gdzie częgo zwyczaj ieft/ rzecz oná nie niefie podziwienia/ áni záváftydzenia. *WysKaz* 42.

podziwienie czyje [w tym: G sb i pron (19), ai poss (2)] (21): *Podziwienie* wiernego człowieká/ przecz źli á wfteteczni ftronią od woley Bożey *LubPs* aa5v marg. Cf »być w podziwieniu« = *wywoływać podziw*, »ku podziwieniu« = *wywołując podziw*, »z podziwieniem« = *wywołując podziw*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [zaimek pytajny (2), iż (1)] (3): *Podziwienie/ iż táką Pan pieczę* ma o ludzyoch *LubPs* ee5v marg, aa5v marg; *ArtKanc* A5.

W połączeniach z określeniem intensywności [w tym: *wielkie* (*więtsze*) (35), *niemałe* (4), *osobne* (2), *jakie*, *takie*] (42): A iście ofobnego podziwienia ieft ten wielmożny bog nařz/ iedno dla tákiego przemienienia prybytkow [!] řwoich *RejPs* 99v, 37v; *HistAlHUng* A3v; *MurzHist* E2v, R2, Tv; *DiarDop* 98, 105, 106 [2 r.]; *LubPs* D4, N marg; *BielKron* 119v, 124, 171v, 191, 220 (8); *SienLek* Vuu3; *GórnDworz* H5, Nv; A przeto ia [...] dziw wczýnię ludowi temu podziwieniem wielkim á řtrářliwym. *RejPos* 214, 28v, 243; *WierKróc* A4; *ModrzBaz* 130v; *SkarJedn* 22, 301; *Rzecz niemálego podziwienia pełna*: iż z ziemie gdzie žimná poczatek y mieyfce być miáło/ ciepłá fye takie náyduię *Oczko* 1; *SkarŻyw* 201, 211, [237], 462; *CzechEp* 376; *ReszHoz* 114; *ReszList* 169; *Calep* 25a; *Phil* O3; *KochFrag* 21; *WujNT Apoc* 17/6; *VotSzl* A2.

W połączeniach szeregowych (2): z ich [*Żydow*] potu budowáli krolowie [*egipscy*] pałace y zamki, nie ku potrzebie ále ku zchwale y rořkofzy y podziwieniu řwiátá wřzytkiego *SkarŻyw* 477, 119.

Zwroty: »być (a. [stać się]) w podziwieniu, z podziwieni(e)m, ku podziwieniu, do podziwienia, za podziwienie, [na podziwienie, za podziwieniem]« [w tym: w kogo (14), komu (9), czyim (2), czego (1), [miedzy kim]] = *wywoływać podziw*, *być podziwianym*; *miraculo esse Mącz*; *prodigiose committi JanStat*; *fleri in stupore Vulg* [*szyk zmienny*] (22:12:2:1:1): *MurzHist* E2v, R2, Tv; *Panowie IchM* [...] to tylko u siebie w podziwieniu być wyznali, że oni wysłyszawszy zdania ich o obronie nic przez tak długi czas nie kończą *Diar* 38, 63; Co ieft zá podziwienie wyernem/ gdy ich dořwiadřza Pan/ iż im

odeymuye prawdę Ewányeliey fwiętey. *LubPs* R2v *marg*, N *marg*; *RejZwierz* 70; iest to fpodziwieniem káždego mądrego człowieká/ czemu thy łotry [tj. *Cyganów*] w pułzczaią do ziemie ná gránicách *BielKron* 262, 28, 205v, 227, 260v, 348v, 392v, 435; *Mącz* 223d; *SienLek* Vuu3; *GórnDworz* I7; iż cokolwiek znaydzyełz ábo vłfyłzyłz w Bołkich poštěpkoch [...] nigdy nic nie naydzyełz coby nie było s podziwieniem dziwnych táiemnic iego *RejPos* 212v; *Strum* Nv; *WierKróc* A4; *CzechRozm* 123v; *ModrzBaz* 130v; *SkarJedn* 301; *KochPs* 178; Prześwięty mąż ná imię Ekwicyułz/ [...] był z cnoty fwey y żywotá/ v wřzytkich w wielkim podziwieniu *SkarŻyw* 211; ná drzewie/ fřebrze/ y złoćie/ y żelezie ryłował/ ták dobrze/ iż było ku podziwieniu. *SkarŻyw* 507, [237], 462; *KochDz* 105; *ReszList* 169; *ActReg* 172; Coż zálię ielth więtfzszego do podziwienia y pochwały/ iáko miłość Oyczyzny nád fámeo siebie miłość przekłádác? *Phil* I4; *KochPij* C2; *KochFrag* 21; *OrzJan* 55; *SarnStat* 703; [Czo thiss iest nam za podziwieniem, isz w.k.m. siłaiącz commisarze w.k.m. nie moze ych w tim lotrostwie uszmierzicz *CorfusDocum* 1578 nr 182; Iákoż lie ftáło ná podziwienie Bábilon miedzy narody? *Leop Ier* 51/41].

»być w podziwieniu« = *dziwić się* (2): *RejAp* 105; Admiror – Dziwuie fzię, iestem w wielkim podziwieniu. *Calep* 25a.

»dziwować się podziwieniem wielkim« (1): Y widzialem niewiáftę onę piiáną krwią świętych/ y krwią męczennikow Iefufowych. A widząc ią dziwowałem fię podziwieniem wielkim [et *miratus sum ... admiratione magna*] *WujNT Apoc* 17/6.

»mieć za podziwienie« = *dziwić się* (1): Pánná fłyfząc pozdrowienie/ Miáła to zá podziwienie/ Iákowyby to pośel był/ ktory ią tákó pozdrowił. *ArtKanc* A5.

Wyrażenia: »podziwienia godny (godzien)« = *mirandus Mącz*; *dignus admiratione PolAnt* [szyk 7:2] (9): *Mącz* 223c; *BudBib* 2.*Mach* 7/18; Które to dziwy/ nietylko tam wtych kráiach/ [...] ále téz tu v nas/ tákich álbo fnać podziwienia godnieyfzych/ dofyć widzimy *Oczko* 8v, 8v; *RZadka* rzecz [...] pokorá w młodym/ y gdy fię náyduie/ podziwienia godná iest *SkarŻyw* 136; *Phil* O3, O4; Wielka y podziwienia godna/ [...] była w onych/ choć Pogáńfkich Białyhgłowách/ ku Małżonkom fwoim zmárłym/ wierność *WysKaz*)?(2; *PowodPr* 62.

»zjęt podziwieniem« (1): Prorok zjęt iest podziwieniem gdy widzi niepobożnych fzczeńliwe powodzenie ná tym świećie. *BibRadz Ier* 12 arg.

Szeregi: »podziwienie i pochwała (a. pochwalenie)« (2): Krol Ludwig nárzekał ná Węgry o niepośłufzeńftwo mowiac [do ludu]. [...] Rzecz tá iego fpodziwieniem y pochwaleniem iest przyiętá. *BielKron* 306v; *Phil* I4.

»sława i podziwienie« (1): Ale on ná to co ludzie mowili/ iáko głuchy y ślepy zoftáiác/ fwego pátrzył: iákoby fpráwy iego Pánu Bogu podobác fię mogły. á potym y o to niedbáiác/ v ludzi był w wielkiej fławie y podziwieniu. *SkarŻyw* 462.

»podziwienie i strach« (2): Tego téz roku było Słoneczne Eklipfis bárzo wielkie/ y troie w Miefiácu/ fpodziwieniem wielkim/ y ftráchem gdyż lie tego nieprzygadzáło fwiátu/ [...] dáley niż fiedm fet lat. *BielKron* 222, 171v.

Wyrażenia przyimkowe: »ku podziwieniu« = *aby wywołać podziw (1)*: Przypátrżże fie ípráwie Páná tego á náukam tym/ ktore ku podziwieniu oóbnemu á ku náukam náłzym zówždy nam zołtáwiác raczy íwięte Boótwo iego. *RejPos* 243.

»ku podziwieniu« [*w tym: komu (1), czyjemu (2)*] = *wywołując podziw, zdumienie (3)*: *SkarJedn* A6v; Młodziuchny [*św. Antoniusz*] w koóściele rad częłto y długo ná modlitwie/ aż ku podziwieniu ludu póspolitego/ przebywał *SkarŻyw* 411, 477.

»z podziwieni(e)m« = *dziwiąc się (28)*: *RejPs* 37v; z wielkim też podziwieniem Boókim íye íprawam przypatrzujemy *HistAlHUNG* A3v; *Diar* 31; z wielką żałością i z wielkim podziwieniem pytają nas o to, czemu za tak długim a częstem czasu trawieniem na sejmiech nie znają żadnej odmiany k lepszemu *DiarDop* 106, 98, 105; *LubPs* B6v *marg*; *BibRadz* II 93a *marg*; *LeovPrzep* H2v; *RejAp* 128; iuż im tho ták lámo płynie/ iż cokolwiek poczną/ ludziom ná nie s podziwieniem pátrzyć mió. *GórnDworz* E5; kiedy thu ná Prądnik przyniešiono było dwoie wierze/ iákoby miály być iedne páná Reyowe/ á drugie páná Ianá Kochanowókiego: wózyšczyłmy ie s podziwieniem wielkiem chwalili *GórnDworz* Nv, H5, I5v, I8, N2, P2, X2v, Yv; *KuczbKat* 50; *RejPosWstaw* [41²]v; Dla czego też widziemy y z podziwieniem czytamy/ iáko zówłże było wiele/ y dziś íešcže z láłki BOózey íełt/ ludzi Bogu miółych *ReszPrz* 24; *ReszHoz* 114; WSpómniawózy [...] ípráwy R.P. którész Wá. Wielm. wykonał, muó káżdá *aetas* ludzi po nas będących z podziwieniem częłto W.M. wópominác *SarnStat* 421; *VotSzl* A2, C3; *PaxLiz* E2v; *KlonFlis* A2v.

»z podziwieni(e)m« [*w tym: czym (16)*] = *wywołując podziw, zdziwienie (38)*: *MurzHist* K2; *LubPs* B3v; Nábráli dołyc złotá y inych íkárbow z wielkim podziwieniem Alexándrowi pod namioty Perfkimi. *BielKron* 124; Cefarz Kárzeł [...] íprawował wielką wieczerzą Pánófką/ ná ktorey XII vbogim íam nogi vmywał/ nákarmił/ y dárował/ z wielkim podziwieniem ludu póspolitego. *BielKron* 191, 71, 119v, 171v, 220, 235, 242, 420; IÁko od początku íwiátá/ ták zówždy Pan Bog wózytki rzeczy s podziwieniem ludzkim íprawowác raczył. *RejPos* 32; *StryjWjaz* C3v; Y ípodziwieniem wielkim á nie bez iáwney síły Boózey/ ták wiele máiac nieprzyiaóiół ten Koóciół trwa *SkarJedn* 22, 389; *Oczko* 25v; Rychłó potym [*św. Tomasz*] [...] zołtawózy w Theologiey bákálarzem/ kóšięgi íententiarum Lombárdy/ z wielkim wózytkich podziwieniem wykłádał *SkarŻyw* 201, 200, 472, 487; *CzechEp* 167, 376; *KochPhaen* 15; Były Compánije *ex Sycilia*, ktore fie łáncufzkámi oftrymi nie mióšóciwie fiekli/ z podziwieniem wózytkich ludzi *ReszList* 163; *WerGoósc* 216; Ták ná oštátnim ítopniu bládey ómierci ítoiać/ Namniéy íye íeý nie chroniać [...] / Z podziwieniem ku íobie oczy obróóciłá Wózytkich *ZawJeft* 47. Cf »być z podziwieni(e)m«.

a. Zdumienie połączone ze strachem (1) :

Szereg: »fabuła a podziwienie« (1): A íkoro odmieniłz á odwroóíłz to íerce íwoie ode mnie/ tedy y ten lud twoy/ y mieýšce to/ y potomótwo twoie dam á zołtáwię ná fábułę á ná podziwienie wózytkim ná potym narodóm *RejPos* 350v.

2. [Przedmiot zdziwienia: Stały fie miáłtá iego podziwieniem wielkim [Factae sunt civitates eius in stuporem]: ziemiá niešpóšobná ná mieóškánie y pušta *Leop Jer* 51/43.]

3. Wyrażenia przyimkowe w funkcji przysłówka: bardzo [cum ai] (5) :

»ku podziwieniu« (3): naczynił [Bóg] w nich [oceanach] wielorybow y ryb/ rodzajow y smaków rozmaitych/ y ku podziwieniu wielkich y małych. *SkarŻyw* 259; Gdy tę nowinę wŕłyŕzał/ áłz ku podziwieniu płákał *SkarŻyw* 336, 332.

»nad podziwienie« (1): A oto w polach Tátárŕkich/ Dón/ Wołgá/ Okká/ iáko nád podziwienie wody wielkié? *Oczko* 7v.

»z podziwieniem« (1): A ták ten moy Dworzánin będzie v wŕzytkich ludzi s podziwieniem oŕobny *GórnDworz* F2.

Synonimy cf PODZIW.

Cf **PODZIW, PODZIWIĆ SIĘ**

KW, MM